

اتحادیه صادرکنندگان
فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی

پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی

نفتا | MTBE | آیزوفید و آیزوریسایکل | حلال‌ها (۵۰۳ و ۵۰۲، ۴۰۴، ۴۰۲) | رافینیت

شناسنامه گزارش

تهیه شده در دپارتمان پژوهش و آمار اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی ایران

عنوان گزارش: گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی (پیوست تخصصی خوراک واحدهای هیدروکربنی) -
هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

گردآوری و تدوین: مهتاب ابراهیمی

ناظر: فریدون اسعدی، هادی ابراهیمی

نوع گزارش: تحلیلی

شماره گزارش: ۱۴۰۵/۶۴۶۷۳

تاریخ انتشار: شهریور ۱۴۰۵

فهرست

۱	مقدمه
۲	۱. نفتا
۲	۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان
۳	۱-۲. نفتا؛ پالایش نفت بندرعباس
۴	۲. MTBE
۶	۳. آیزوفید
۶	۴. آیزوریسایکل
۷	۵. حلال‌ها
۷	۵-۱. حلال ۴۰۲
۹	۵-۲. حلال ۴۰۴
۱۰	۵-۳. حلال ۵۰۲
۱۱	۵-۴. حلال ۵۰۳
۱۳	۶. رافینیت
۱۳	جمع‌بندی

مقدمه

خوراک و محصولات میانی پالایشگاهی از حلقه‌های کلیدی زنجیره انرژی و صنایع پایین‌دستی کشور به شمار می‌روند. نوسانات این بازار می‌تواند به‌طور مستقیم بر روند تأمین مواد اولیه، برنامه‌ریزی تولید، رفتار معاملاتی فعالان صنعتی و جهت‌گیری قیمت‌ها در بخش‌های وابسته اثر بگذارد. در این میان، خوراک‌های مورد استفاده در واحدهای هیدروکربنی، از جمله نفتا، MTBE، آیزوفید و آیزوریسایکل، در کنار برش‌های حلالی و رافینیت، به دلیل نقش تعیین‌کننده در تولید هیدروکربن‌ها، سوخت‌ها، حلال‌ها و سایر محصولات پالایشی و پتروشیمیایی، از اهمیت ویژه‌ای در تحلیل‌های هفتگی بازار برخوردارند.

اهمیت بررسی این گروه از محصولات در هفته مورد بررسی، صرفاً به رفتار معاملاتی آن‌ها در بورس انرژی محدود نمی‌شود. سازمان ملی استاندارد ایران در تاریخ ۱۴۰۵/۰۳/۲۵، کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» به شماره ۱۱۱۱۱۰۱۳۵ را، همراه با شرایط و ضوابط اجرایی، برای مدت سه ماه ابلاغ کرد. در این ابلاغیه، فهرستی از مواد اولیه مورد نیاز برای تولید هیدروکربن‌های مذکور ارائه شده و واحدهای تولیدی مشمول ملزم هستند محصولات خود را مطابق مواد اولیه تعیین‌شده در این فهرست تولید کنند. پس از پایان مهلت سه‌ماهه اولیه، کد عمومی مذکور مجدداً توسط سازمان ملی استاندارد ایران به مدت شش ماه تمدید شد و اعتبار آن تا تاریخ ۱۴۰۵/۱۲/۲۵ ادامه یافت. از این رو، الزامات و فهرست مواد اولیه تعیین‌شده در این کد، در دوره مورد بررسی گزارش نیز همچنان مبنای قابل استناد برای واحدهای تولیدی مشمول بوده است.

از این منظر، یکی از نقاط قوت و وجوه تمایز گزارش حاضر، بررسی بخشی از مواد اولیه و خوراک‌هایی است که در فهرست مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدکننده محصولات هیدروکربنی قرار می‌گیرند و در عین حال، به‌صورت مستمر یا نسبتاً منظم در بورس انرژی عرضه می‌شوند. اگرچه عرضه این محصولات در همه هفته‌ها استمرار کامل ندارد، تکرار نسبی عرضه آن‌ها امکان رصد دوره‌ای شرایط تأمین، میزان دسترسی واحدهای تولیدی به خوراک و تغییرات تعادل میان عرضه و تقاضا را فراهم می‌کند. بنابراین، این گزارش علاوه بر ارائه تصویری از وضعیت معاملات، می‌تواند میزان انطباق شرایط بازار خوراک با الزامات و محدودیت‌های ناشی از کد عمومی مذکور را نیز تا حدی آشکار کند.

هر یک از این خوراک‌ها تحت تأثیر مجموعه‌ای از عوامل متفاوت، از جمله سیاست‌های قیمت‌گذاری، ظرفیت و برنامه عرضه پالایشگاه‌ها، سطح تقاضای واحدهای مصرف‌کننده، تغییرات نرخ خوراک، محدودیت‌های لجستیکی، کیفیت محصول و انتظارات فعالان بازار قرار دارند. از این رو، تحلیل منظم معاملات آن‌ها می‌تواند تصویر روشن‌تری از تعادل یا عدم تعادل بازار، میزان پوشش تقاضا، پایداری عرضه، شدت محدودیت تأمین و کیفیت کشف قیمت در بورس انرژی ارائه دهد. همچنین، تفکیک میان مازاد عرضه، کسری عرضه و رقابت قیمتی، امکان ارزیابی دقیق‌تر فشارهای هزینه‌ای وارد بر واحدهای تولیدی و صنایع پایین‌دستی را فراهم می‌کند.

گزارش حاضر به‌عنوان پیوست تخصصی گزارش هفتگی معاملات خوراک پالایشگاهی، با تمرکز بر معاملات هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵، وضعیت مواد اولیه و خوراک‌های مورد نیاز واحدهای هیدروکربنی را در شش گروه اصلی شامل نفتا، MTBE، آیزوفید، آیزوریسایکل، حلال‌های ۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳ و رافینیت بررسی می‌کند. در این بررسی، روندهای

غالب بازار از منظر حجم عرضه، میزان تقاضا، نسبت پوشش تقاضا، کسری یا مازاد عرضه، شکل‌گیری رقابت قیمتی، سطح قیمت‌های معامله‌شده و رفتار معاملاتی عرضه‌کنندگان و خریداران مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

هدف از تهیه این پیوست، ارائه تصویری تحلیلی و منسجم از شرایط تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی در مقطع مورد بررسی و تبیین ارتباط میان وضعیت معاملات این خوراک‌ها و الزامات مطرح‌شده در کد عمومی «هیدروکربن سبک/سنگین حاصل از بلندینگ» است. این گزارش می‌تواند مبنایی برای ارزیابی دقیق‌تر وضعیت بازار، برنامه‌ریزی تأمین مواد اولیه و تصمیم‌گیری تولیدکنندگان، فعالان اقتصادی، مصرف‌کنندگان صنعتی و سیاست‌گذاران حوزه انرژی و صنایع وابسته فراهم کند.

۱. نفتا

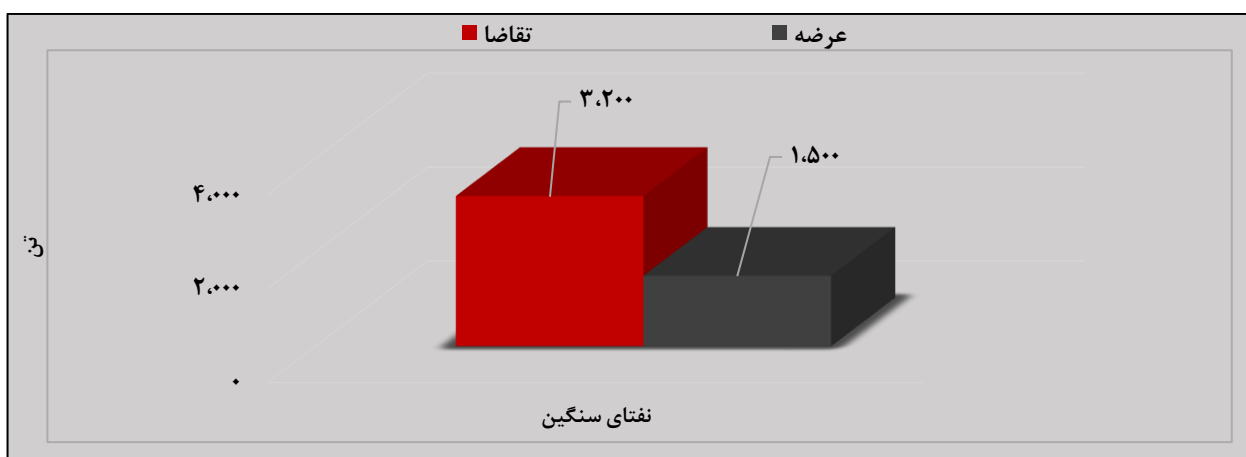
نفتا در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط دو تولیدکننده، پالایش نفت آبادان و پالایش نفت بندرعباس، در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه شد که در ادامه، مروری بر عملکرد این تولیدکنندگان در هفته مذکور خواهیم داشت.

۱-۱. نفتا؛ پالایش نفت آبادان

در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵، شرکت پالایش نفت آبادان تنها نفتای سنگین را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد که حجم عرضه نفتای سنگین این شرکت ۱ هزار و ۵۰۰ تن بوده است.

در سمت تقاضا، برای نفتای سنگین تقاضای قابل توجهی شکل گرفت؛ به‌طوری‌که حجم تقاضای ثبت‌شده ۲/۱ برابر حجم عرضه و معادل ۳ هزار و ۲۰۰ تن بوده است. در نتیجه، عرضه این محصول با کسری به میزان ۱ هزار و ۷۰۰ تن مواجه شد و بیش از ۵۳ درصد از تقاضای ثبت‌شده بدون پوشش باقی ماند. بر این اساس، معاملات نفتای پالایش نفت آبادان در این هفته تحت تأثیر فشار تقاضا و محدودیت عرضه قرار داشته است.

شکل ۱. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

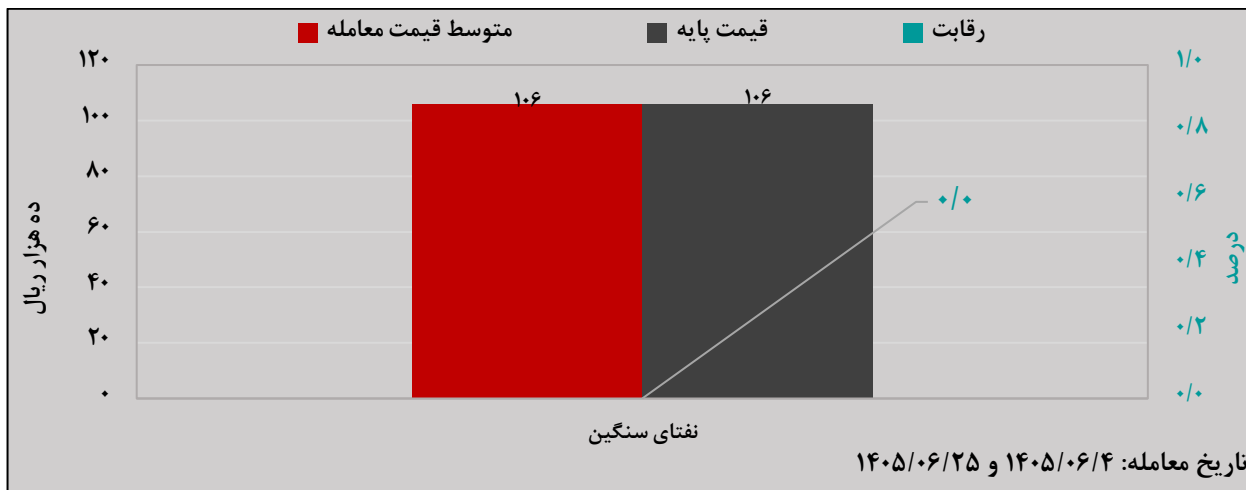

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت پایه عرضه نفتای پالایش نفت آبادان در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود شکل‌گیری فشار تقاضا برای نفتای سنگین، این فشار به افزایش نرخ معامله منجر نشده است.

نفتای سنگین پالایش نفت آبادان، با وجود ثبت تقاضای بیش از دو برابر عرضه، بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه عرضه، یعنی ۱۰۶ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم، در بورس انرژی معامله شد. بر این اساس، با وجود کسری عرضه و فشار تقاضا در این عرضه، قیمت معامله در سطح نرخ پایه باقی ماند.

شکل ۲. میزان رقابت قیمتی نفتای سنگین شرکت پالایش نفت آبادان؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

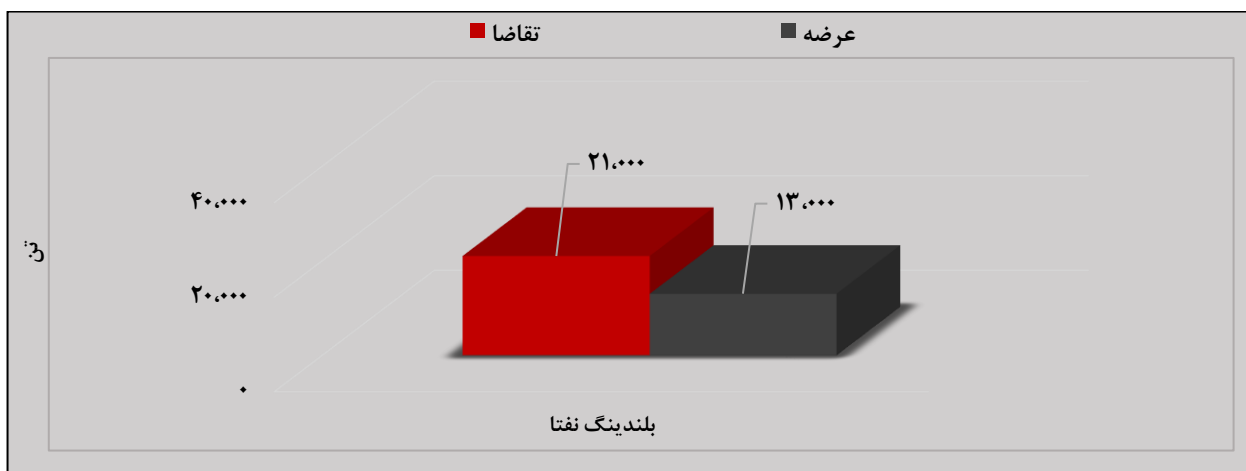

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۱-۲. نفتا؛ پالایش نفت بندرعباس

پالایش نفت بندرعباس در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵، تنها بلندینگ نفتا را در رینگ داخلی بورس انرژی ایران عرضه کرد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت در مجموع ۱۳ هزار تن بلندینگ نفتا عرضه کرده است. در مقابل، برای این محصول ۲۱ هزار تن تقاضا به ثبت رسید که نشان‌دهنده شکل‌گیری ۸ هزار تن کسری عرضه در معاملات بلندینگ نفتا این شرکت در هفته مورد بررسی است. بر این اساس، عرضه بلندینگ نفتا پالایش نفت بندرعباس با فشار قابل‌توجه تقاضا و عدم کفایت عرضه در برابر تقاضای ثبت‌شده همراه بوده است.

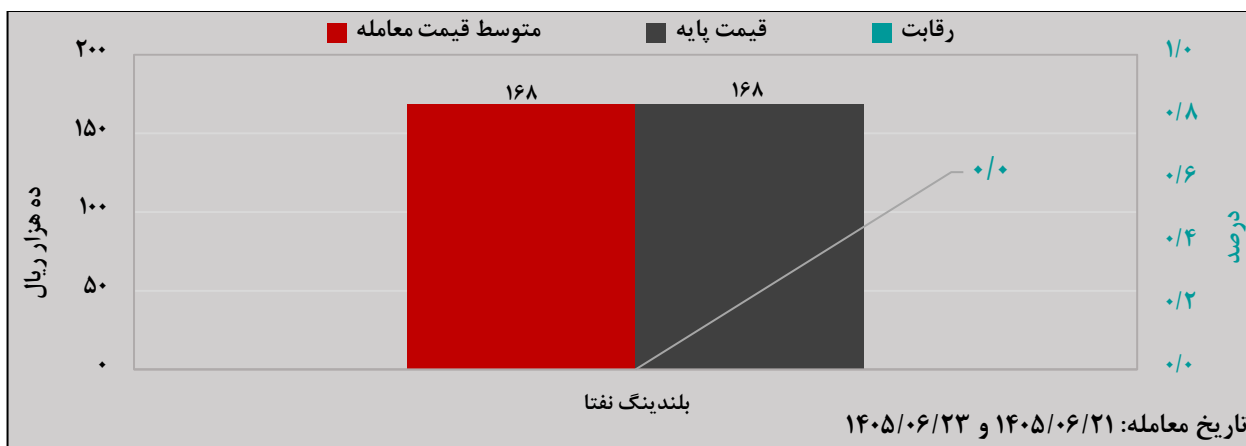
شکل ۳. وضعیت عرضه و تقاضای نفتای پالایش نفت بندرعباس؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی قیمت پایه و وضعیت معاملات بلندینگ نفتای پالایش نفت بندرعباس در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود شکل‌گیری فشار تقاضا و ثبت کسری عرضه، رقابت قیمتی در این عرضه شکل نگرفته است. بلندینگ نفتای پالایش نفت بندرعباس در نهایت بدون افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه و در سطح قیمت ۱۶۸ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. بنابراین، با وجود عدم تناسب میان حجم عرضه و تقاضا، فشار تقاضای موجود به افزایش قیمت معامله نسبت به نرخ پایه منجر نشده و معاملات این محصول در سطح قیمت پایه عرضه انجام شده است.

شکل ۴. میزان رقابت قیمتی بلندینگ نفتا شرکت پالایش نفت بندرعباس؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

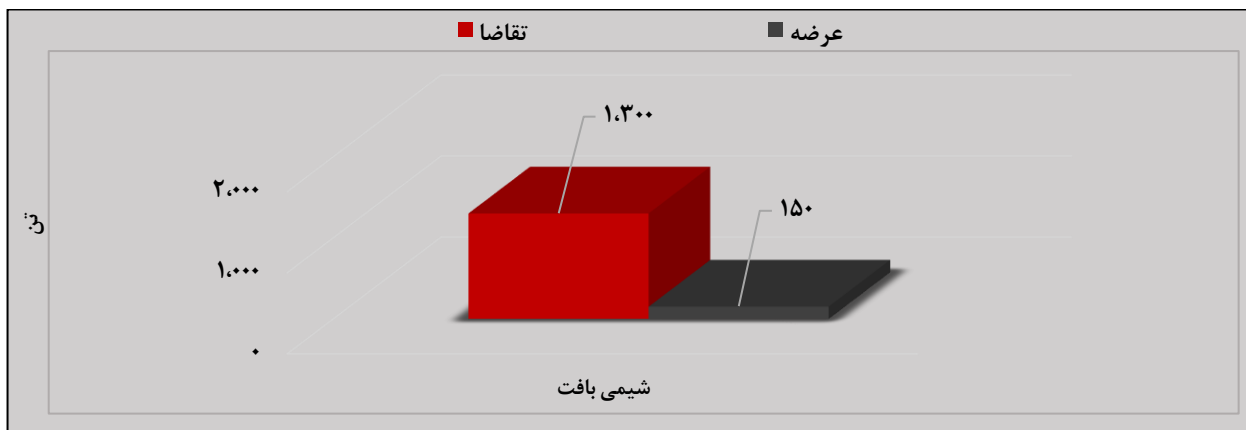
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات نفتا در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ تحت تأثیر دو عامل کلیدی «تمرکز عرضه در مبادی محدود» و «غلبه تقاضا بر عرضه» قرار داشت. در این هفته، هیچ عرضه‌ای برای نفتای سبک توسط پالایشگاه‌ها صورت نگرفت و بازار تنها محدود به نفتای سنگین پالایش نفت آبادان و بلندینگ نفتای پالایش نفت بندرعباس بود که هر دو مورد با کسری عرضه و تقاضای بی‌پاسخ مواجه شدند؛ با این حال، علی‌رغم فشار تقاضا و محدودیت شدید در سبد محصولات و مبادی عرضه، رقابت قیمتی شکل نگرفت و معاملات در سطح نرخ پایه نهایی شدند. این الگو نشان می‌دهد که در بازار نفتا، عدم تعادل عرضه و تقاضا، حتی در شرایطی که محدودیت در تنوع محصول (نبود نفتای سبک) و تعداد عرضه‌کنندگان وجود دارد، لزوماً به معنای رشد قیمت نیست و در هفته مورد بررسی، ثبات قیمت در سطح پایه، ویژگی غالب معاملات بوده است.

۲. MTBE

MTBE در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ تنها توسط یک تولیدکننده، شرکت پتروشیمی شیمی بافت، از طریق بورس انرژی ایران عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این شرکت ۱۵۰ تن MTBE عرضه کرده، در حالی که در سمت تقاضا عدد ۱ هزار و ۳۰۰ تن برای این محصول به ثبت رسیده است. بر این اساس، بازار MTBE در هفته مورد بررسی با فشار قابل‌توجه تقاضا مواجه بوده؛ به گونه‌ای که حجم تقاضای ثبت‌شده ۸/۶ برابر حجم عرضه بوده است. این میزان عدم توازن میان عرضه و تقاضا نشان‌دهنده محدودیت عرضه در برابر تقاضای بالای بازار برای MTBE است.

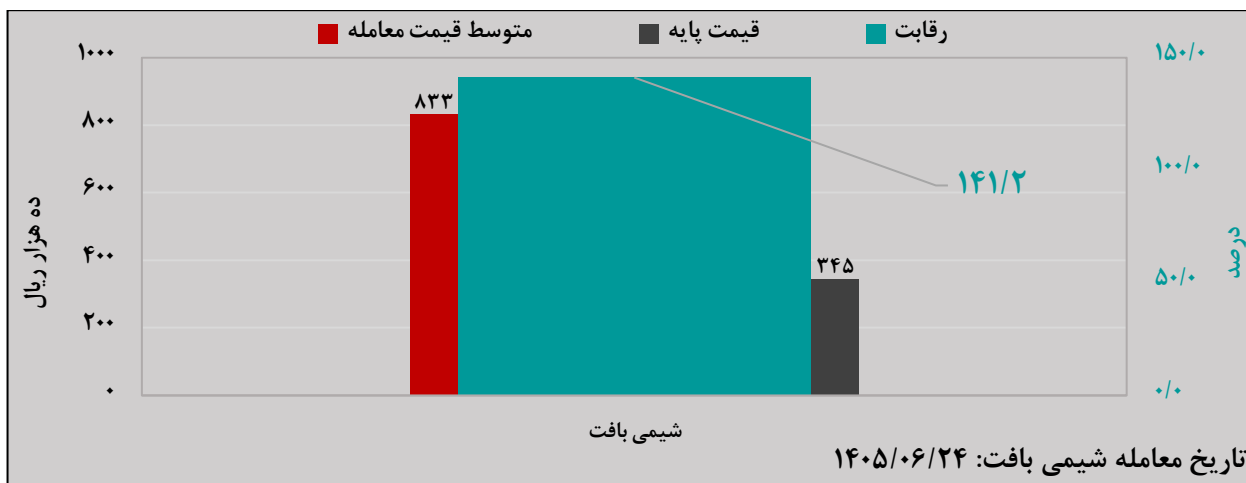
شکل ۵. وضعیت عرضه و تقاضای MTBE شرکت شیمی بافت؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معامله و قیمت پایه عرضه MTBE شرکت شیمی بافت در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که فشار بالای تقاضا به شکل‌گیری رقابت قیمتی بسیار قابل‌توجهی منجر شده است؛ به‌گونه‌ای که این محصول با ۱۴۱/۲ درصد رقابت قیمتی مواجه شد و در نهایت با نرخ ۸۳۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم در بورس انرژی ایران معامله شد. این نرخ، بالاترین قیمت ثبت‌شده برای MTBE شیمی بافت در معاملات مورد بررسی بوده و نشان‌دهنده شدت بالای فشار تقاضا و محدودیت عرضه این محصول در هفته مورد بررسی است.

شکل ۶. میزان رقابت قیمتی MTBE شرکت شیمی بافت؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، تحلیل معاملات MTBE در هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵، گویای وضعیت بحرانی بازار ناشی از انحصار در سمت عرضه و شکاف عمیق ساختاری میان تقاضای فزاینده و عرضه محدود است. تداوم الگوی عرضه قطره‌چکانی شیمی بافت در مواجهه با عطش بازار، سازوکار کشف قیمت را از مسیر تعادلی خارج کرده و با دامن زدن به رقابت‌های هیجانی بالای ۱۴۰ درصد، قیمت‌های پایه را عملاً ناکارآمد ساخته است؛ بر این اساس، مادامی که اقدام مؤثری جهت شکست

انحصار یا افزایش حجم عرضه صورت نگیرد، این ناترازی نه تنها به تورم هزینه‌ای در صنایع پایین دست دامن می‌زند، بلکه پایداری بازار را نیز با ریسک‌های جدی مواجه خواهد ساخت.

۳. آیزوفید

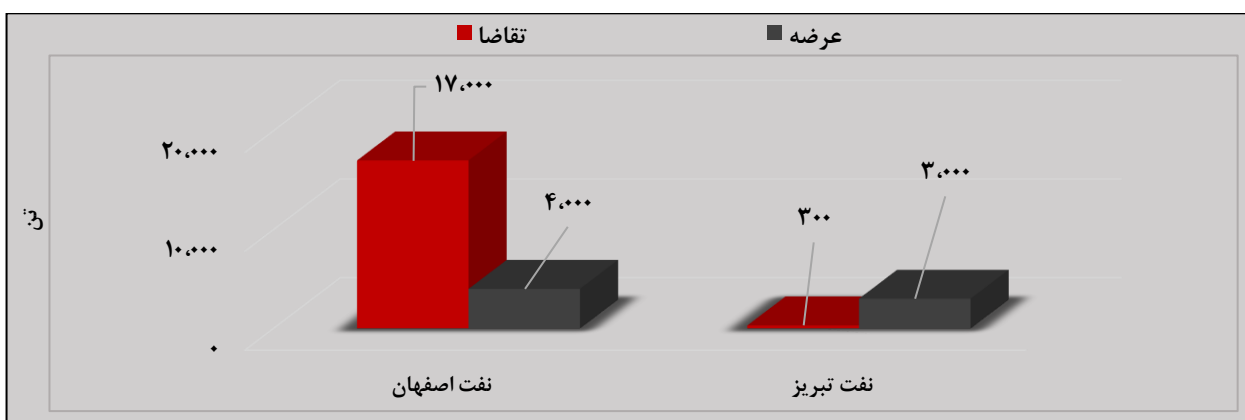
آیزوفید طی هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

۴. آیزوریسایکل

در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵، آیزوریسایکل در بورس انرژی ایران توسط دو پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان و پالایش نفت تبریز عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه ۴ هزار تن، در مقایسه با پالایش نفت تبریز حجم عرضه بیشتری را به خود اختصاص داده است.

در سمت تقاضا، این دو عرضه شرایط کاملاً متفاوتی را تجربه کردند. به‌طوری‌که آیزوریسایکل پالایش نفت اصفهان با ثبت ۱۷ هزار تن تقاضا، با تقاضایی معادل ۴/۲۵ برابر حجم عرضه مواجه شد و کسری عرضه آن به ۱۳ هزار تن رسید. در مقابل، برای آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز تنها ۳۰۰ تن تقاضا به ثبت رسید؛ بنابراین، این عرضه با مازاد ۲ هزار و ۷۰۰ تنی مواجه شد و حجم عرضه آن حدود ۱۰ برابر تقاضای ثبت شده بود.

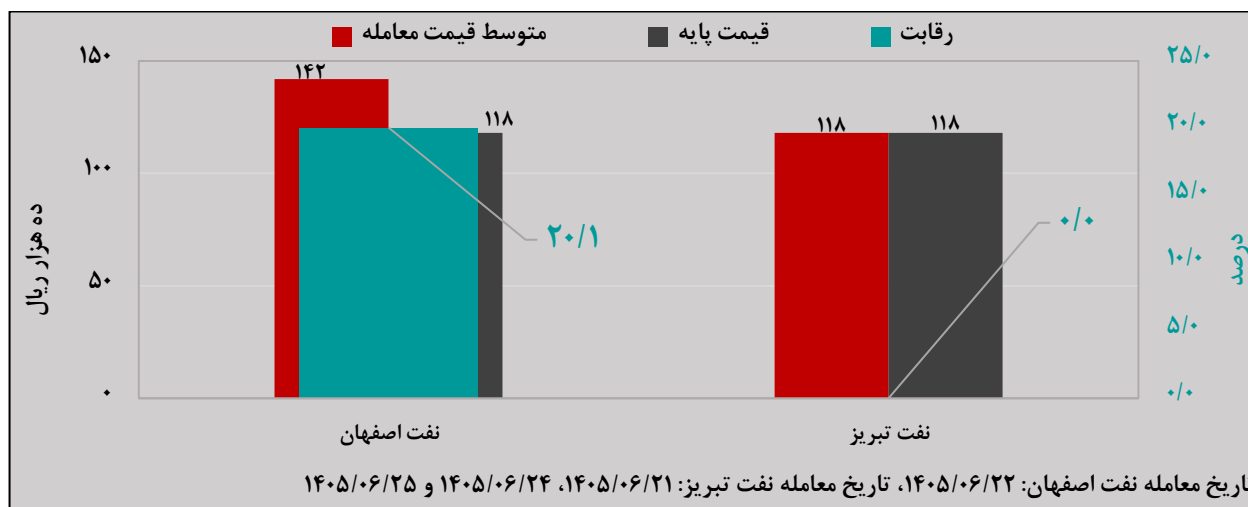
شکل ۷. وضعیت عرضه و تقاضای آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی قیمت‌های پایه و متوسط قیمت معاملات آیزوریسایکل در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که تفاوت در شرایط عرضه و تقاضا، به رفتار قیمتی متفاوتی در معاملات دو پالایشگاه منجر شده است. در عرضه پالایش نفت اصفهان، با توجه به فشار تقاضای قابل توجه، رقابت قیمتی ۲۰/۱ درصدی شکل گرفت و آیزوریسایکل در نهایت با قیمت ۱۴۲ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم در بورس انرژی معامله شد. در مقابل، آیزوریسایکل پالایش نفت تبریز که با مازاد عرضه و نبود فشار مؤثر تقاضا مواجه بود، در این هفته رقابت قیمتی را تجربه نکرد و در نهایت در سطح قیمت پایه عرضه به فروش رسید. در مجموع، رفتار قیمتی معاملات آیزوریسایکل در هفته مورد بررسی نشان می‌دهد که فشار تقاضا در اصفهان به افزایش نرخ نهایی نسبت به قیمت پایه منجر شده، در حالی که ضعف تقاضا در تبریز موجب تثبیت معاملات در سطح قیمت پایه شده است.

شکل ۸. میزان رقابت قیمتی آیزوریسایکل به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، معاملات آیزوریسایکل در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ از دوگانگی معنادار بازار در مبادی عرضه حکایت دارد؛ به‌طوری که تمرکز تقاضا بر محصول پالایش نفت اصفهان، با ایجاد کسری ۱۳ هزار تنی، رقابت قیمتی ۲۰ درصدی و افزایش نرخ نهایی معاملاتی را در پی داشت، در حالی که عرضه پالایش نفت تبریز به دلیل استقبال محدود خریداران، بدون رقابت و در سطح قیمت پایه معامله شد. این تفاوت نشان می‌دهد که تعادل کلی بازار صرفاً تابع حجم کل عرضه نیست و عواملی مانند موقعیت جغرافیایی، هزینه حمل، شرایط تحویل و ترجیحات کیفی خریداران در هدایت تقاضا و کشف قیمت نقش تعیین‌کننده‌ای دارند؛ ازاین‌رو، بهبود نحوه توزیع عرضه میان مبادی و بررسی موانع جذب محصول تبریز می‌تواند از تمرکز تقاضا و فشار قیمتی در بازار اصفهان بکاهد.

۵. حلال‌ها

حلال‌های ۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳ در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ در بورس انرژی ایران عرضه شدند که در ادامه، وضعیت معاملات هر یک از این حلال‌ها به تفکیک تولیدکننده‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

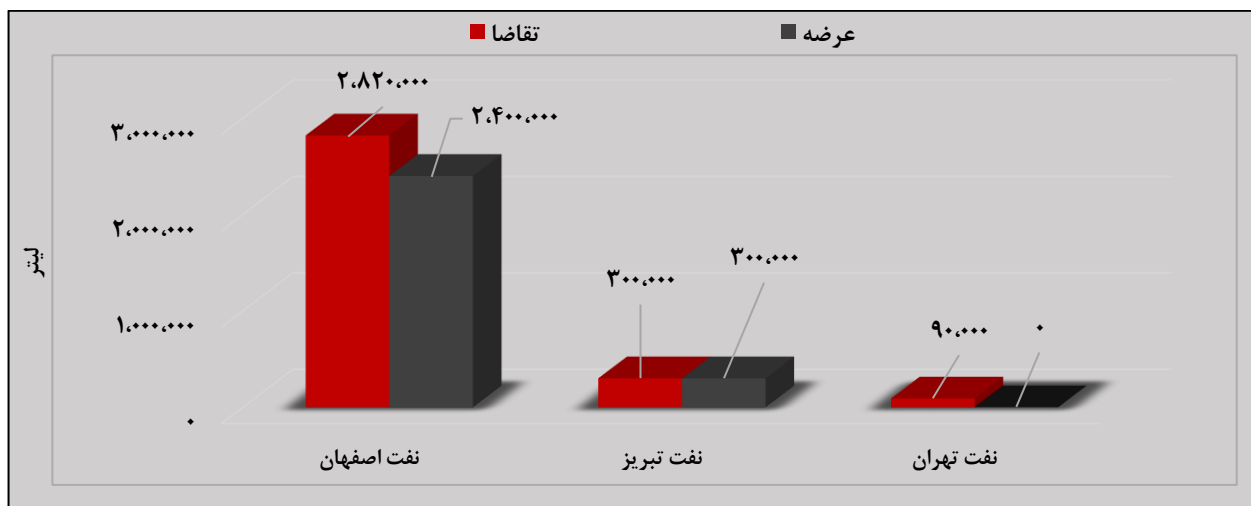
۵-۱. حلال ۴۰۲

در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۴۰۲ در بورس انرژی ایران توسط سه پالایشگاه شامل پالایش نفت اصفهان، پالایش نفت تبریز و پالایش نفت تهران عرضه شد. در میان عرضه‌های انجام‌شده، پالایش نفت اصفهان با عرضه ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر (معادل یک هزار و ۸۶۰ تن)، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داد. در این میان، لازم به ذکر است که پالایش نفت تهران در هفته مورد بررسی عرضه جدیدی نداشت و صرفاً بخشی از مازاد عرضه هفته گذشته را تحت عنوان «مازاد عرضه» در بورس انرژی عرضه کرد.

در سمت تقاضا، بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به پالایش نفت اصفهان با ۲ میلیون و ۸۲۰ هزار لیتر (معادل ۲ هزار و ۱۸۶ تن) بود. مقایسه حجم عرضه و تقاضا نشان می‌دهد که در عرضه پالایش نفت اصفهان، کسری عرضه به میزان ۴۲۰ هزار لیتر (معادل ۳۲۶ تن) ثبت شده است. در مقابل، در عرضه پالایش نفت تبریز، حجم عرضه و تقاضا برابر و

هر دو معادل ۳۰۰ هزار لیتر (معادل ۲۳۳ تن) بوده و در نتیجه، این عرضه با کسری یا مازاد مواجه نشده است. در خصوص پالایش نفت تهران نیز، با توجه به اینکه عرضه این شرکت در قالب «مازاد عرضه» و به میزان ۹۰ هزار لیتر (معادل ۷۰ تن) وارد بازار شده بود، همین میزان تقاضا برای آن ثبت و به‌طور کامل معامله شد.

شکل ۹. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

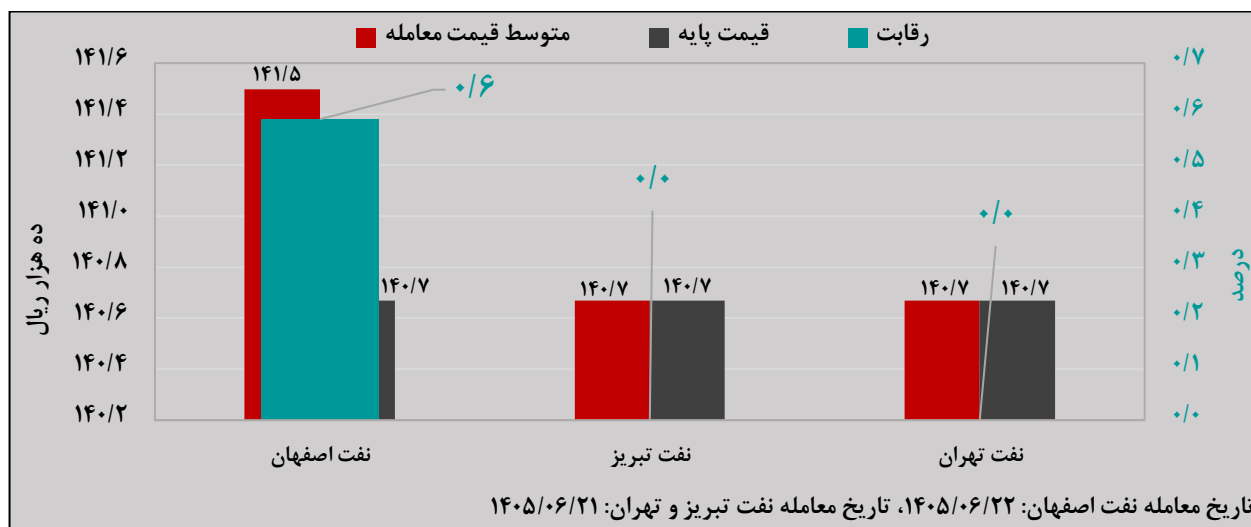

مأخذ: بورس انرژی ایران.

بررسی متوسط قیمت معاملات و قیمت‌های پایه عرضه حلال ۴۰۲ در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که شکل‌گیری رقابت قیمتی در این هفته تنها در عرضه پالایش نفت اصفهان رخ داده است. در این عرضه، با وجود فشار تقاضا، رقابت قیمتی بسیار محدودی به میزان ۰/۶ درصد شکل گرفت و حلال ۴۰۲ در نهایت با نرخ ۱۴۱ هزار و ۵۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۲ هزار و ۶۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. در مقابل، در عرضه‌های پالایش نفت تبریز و پالایش نفت تهران، به دلیل نبود فشار مؤثر تقاضا، رقابت قیمتی شکل نگرفت و حلال ۴۰۲ در هر دو عرضه در سطح قیمت پایه، یعنی ۱۴۰ هزار و ۷۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۱ هزار و ۵۵۰ تومان به ازای هر کیلوگرم)، در بورس انرژی معامله شد.

در مجموع، رفتار قیمتی حلال ۴۰۲ در هفته چهارم شهریورماه نشان می‌دهد که با وجود شکل‌گیری فشار تقاضا در عرضه پالایش نفت اصفهان، شدت این فشار برای ایجاد افزایش قابل‌توجه در نرخ معاملات کافی نبوده و رقابت قیمتی در سطح بسیار محدودی باقی مانده است؛ در حالی که در عرضه‌های تبریز و تهران، نبود فشار مؤثر تقاضا موجب انجام معاملات در سطح قیمت پایه شده است.

شکل ۱۰. میزان رقابت قیمتی خلال ۴۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

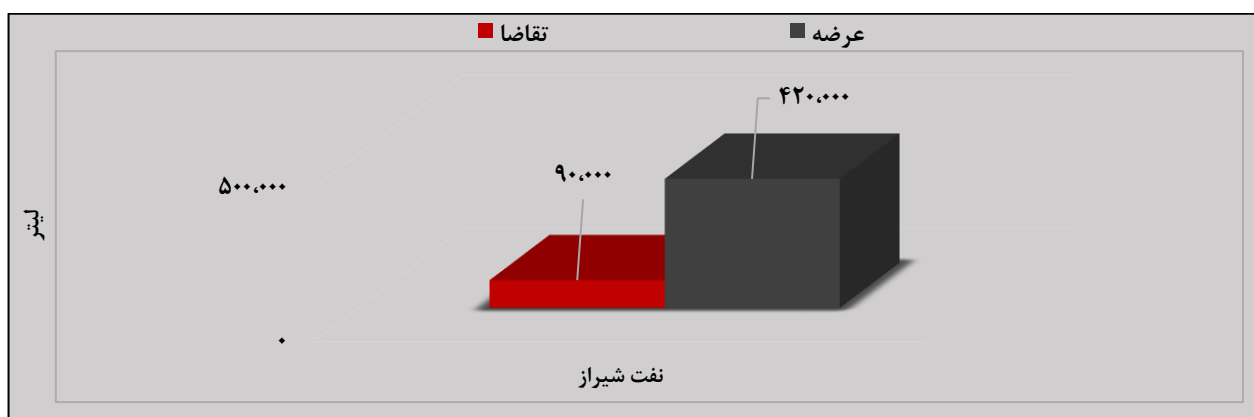

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۲-۵. خلال ۴۰۴

در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵، خلال ۴۰۴ در بورس انرژی ایران توسط شرکت پالایش نفت شیراز عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد این پالایشگاه ۴۲۰ هزار لیتر (معادل ۳۲۶ تن) خلال ۴۰۴ عرضه کرده که در مقابل آن تنها ۹۰ هزار لیتر (معادل ۷۰ تن) تقاضا به ثبت رسیده است. بر این اساس، عرضه خلال ۴۰۴ پالایش نفت شیراز با ۳۳۰ هزار لیتر مازاد عرضه (معادل ۲۵۶ تن) همراه بوده است.

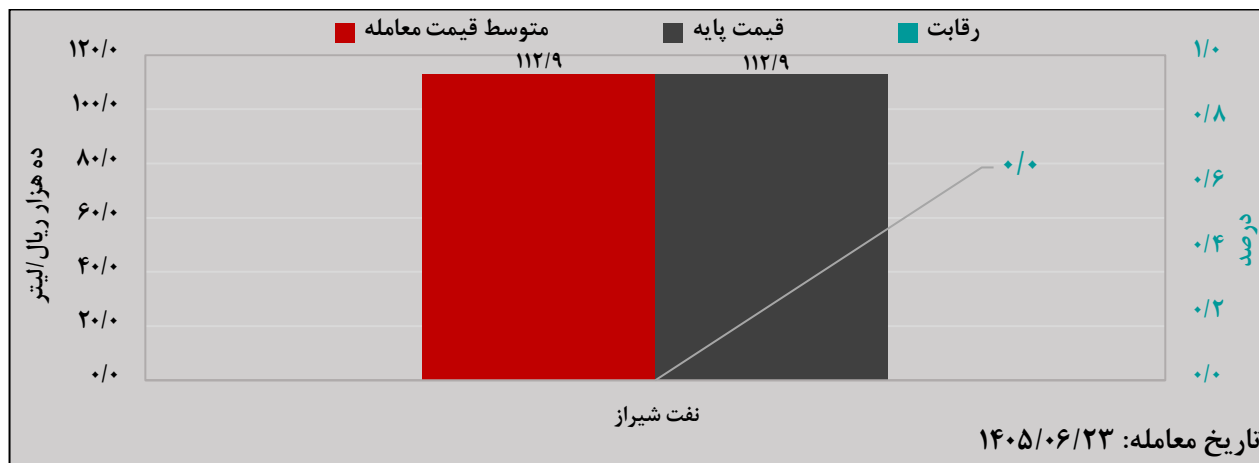
شکل ۱۱. وضعیت عرضه و تقاضای خلال ۴۰۴ شرکت پالایش نفت شیراز؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، بررسی متوسط قیمت معامله و قیمت پایه عرضه خلال ۴۰۴ پالایش نفت شیراز نشان می‌دهد که با توجه به نبود فشار تقاضای مؤثر، رقابت قیمتی برای این محصول شکل نگرفته است؛ به گونه‌ای که خلال ۴۰۴ در قیمت پایه عرضه، معادل ۱۱۲ هزار و ۹۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۴۵ هزار و ۶۷۰ تومان به ازای هر کیلوگرم)، معامله شده است. بر این اساس، رقابت قیمتی این محصول در هفته چهارم شهریورماه صفر درصد بوده که با شرایط مازاد عرضه و محدودیت تقاضای ثبت‌شده برای خلال ۴۰۴ پالایش نفت شیراز همخوانی دارد.

شکل ۱۲. میزان رقابت قیمتی حلال ۴۰۴ شرکت پالایش نفت شیراز؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

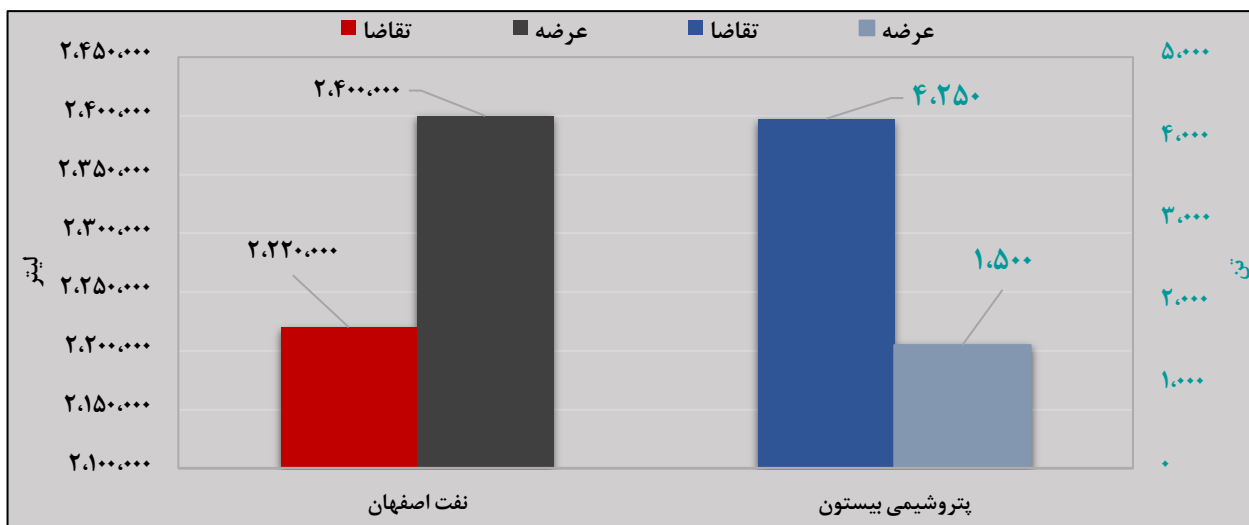
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۵-۳. حلال ۵۰۲

در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۵۰۲ در بورس انرژی ایران توسط دو عرضه‌کننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه یک هزار و ۸۶۰ تن (معادل ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر)، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده است.

در سمت تقاضا، بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون با ۴ هزار و ۲۵۰ تن بوده است. مقایسه حجم عرضه و تقاضای دو شرکت نشان می‌دهد که پالایش نفت اصفهان در این هفته با مازاد عرضه ۱۸۰ هزار لیتری (معادل ۱۴۰ تن) مواجه بوده، در حالی که عرضه حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون با کسری قابل توجه ۲ هزار و ۷۵۰ تنی همراه شده است. بر این اساس، شرایط معاملات حلال ۵۰۲ در این هفته میان دو عرضه‌کننده متفاوت بوده؛ به‌گونه‌ای که عرضه اصفهان با مازاد محدود و عرضه بیستون با کسری قابل توجه مواجه شده است.

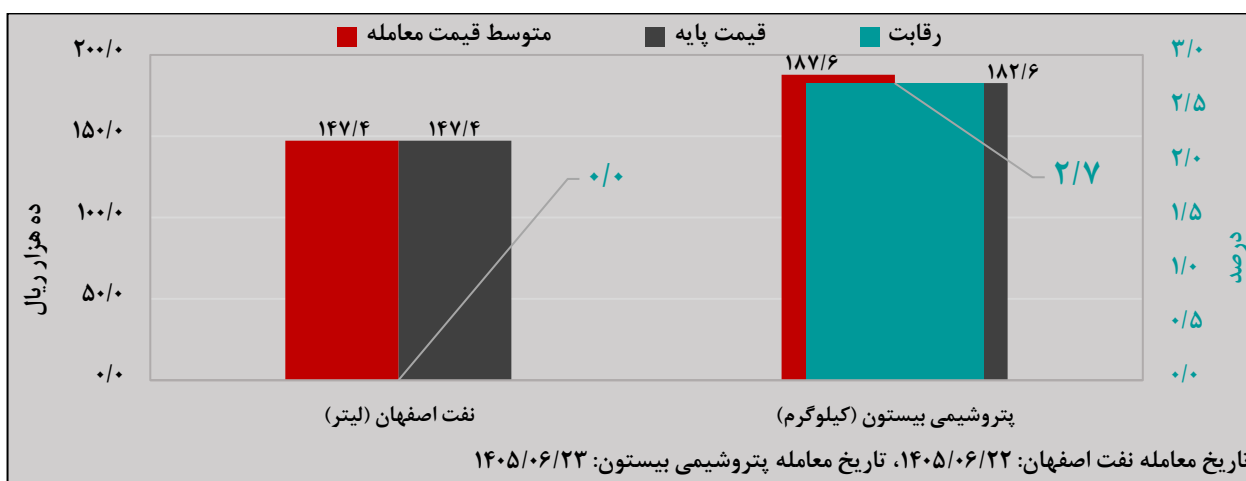
شکل ۱۳. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۲ در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که رفتار قیمتی این محصول در دو عرضه متفاوت بوده است. حلال ۵۰۲ پالایش نفت اصفهان، با توجه به نبود فشار مؤثر تقاضا، بدون شکل‌گیری رقابت قیمتی و در قیمت پایه عرضه، معادل ۱۴۷ هزار و ۴۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۹۰ هزار و ۲۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم) معامله شد. در مقابل، عرضه حلال ۵۰۲ پتروشیمی بیستون که با فشار قابل‌توجه تقاضا مواجه بود، با رقابت قیمتی ۲/۷ درصدی همراه شد و در نهایت با نرخ ۱۸۷ هزار و ۶۰۰ تومان به ازای هر کیلوگرم معامله شد. با این حال، با وجود فشار تقاضا در عرضه پتروشیمی بیستون، میزان رقابت قیمتی شکل‌گرفته محدود بوده است و افزایش قابل‌توجهی نسبت به قیمت پایه ایجاد نکرده است. بر این اساس، تفاوت در شرایط تقاضا میان دو عرضه، به رفتار قیمتی متفاوتی منجر شده؛ به‌گونه‌ای که عرضه اصفهان در سطح قیمت پایه معامله شده، در حالی که در عرضه بیستون رقابت محدودی شکل گرفته است.

شکل ۱۴. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۲ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

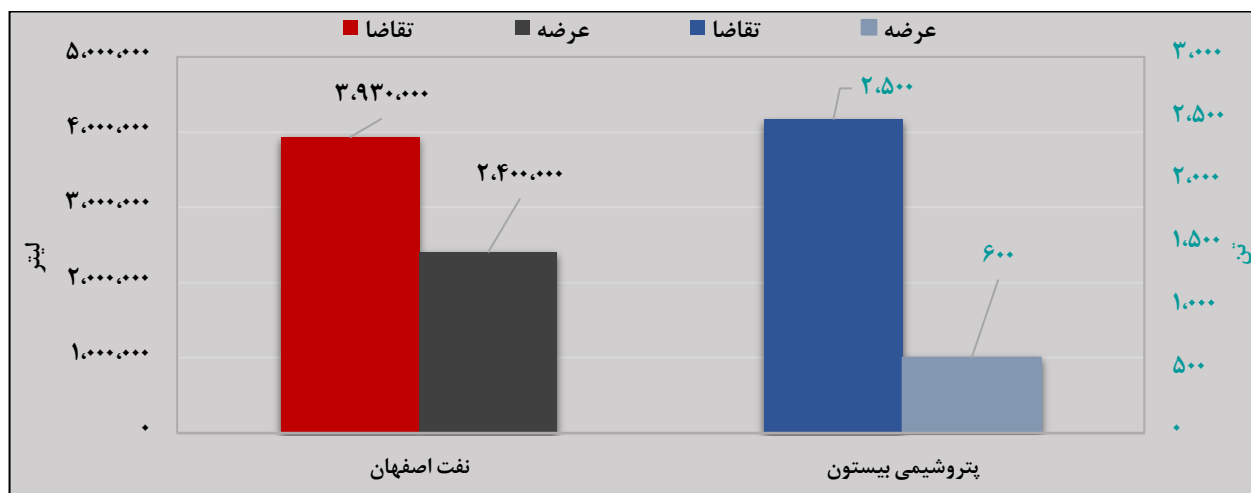
مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

۵-۴. حلال ۵۰۳

در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵، حلال ۵۰۳ در بورس انرژی ایران توسط دو عرضه‌کننده شامل پالایش نفت اصفهان و پتروشیمی بیستون عرضه شد. بررسی داده‌های معاملاتی نشان می‌دهد پالایش نفت اصفهان با عرضه یک هزار و ۸۶۰ تن (معادل ۲ میلیون و ۴۰۰ هزار لیتر)، بیشترین حجم عرضه را به خود اختصاص داده و پس از آن پتروشیمی بیستون قرار داشته است.

در سمت تقاضا، بیشترین میزان تقاضای ثبت‌شده مربوط به حلال ۵۰۳ پالایش نفت اصفهان با ۳ هزار و ۴۶ تن (معادل ۳ میلیون و ۹۳۰ هزار لیتر) بوده است. مقایسه حجم عرضه و تقاضای دو شرکت نشان می‌دهد که هر دو عرضه با کسری مواجه بوده‌اند؛ به‌گونه‌ای که پالایش نفت اصفهان با کسری عرضه ۱ هزار و ۱۸۶ تنی مواجه شده است. همچنین، پتروشیمی بیستون با عرضه ۶۰۰ تن، با وجود حجم عرضه محدود، با تقاضای قابل‌توجهی مواجه بوده و کسری عرضه آن به ۱ هزار و ۹۰۰ تن رسیده است. بر این اساس، هر دو عرضه حلال ۵۰۳ در هفته مورد بررسی با فشار تقاضا و کسری عرضه همراه بوده‌اند.

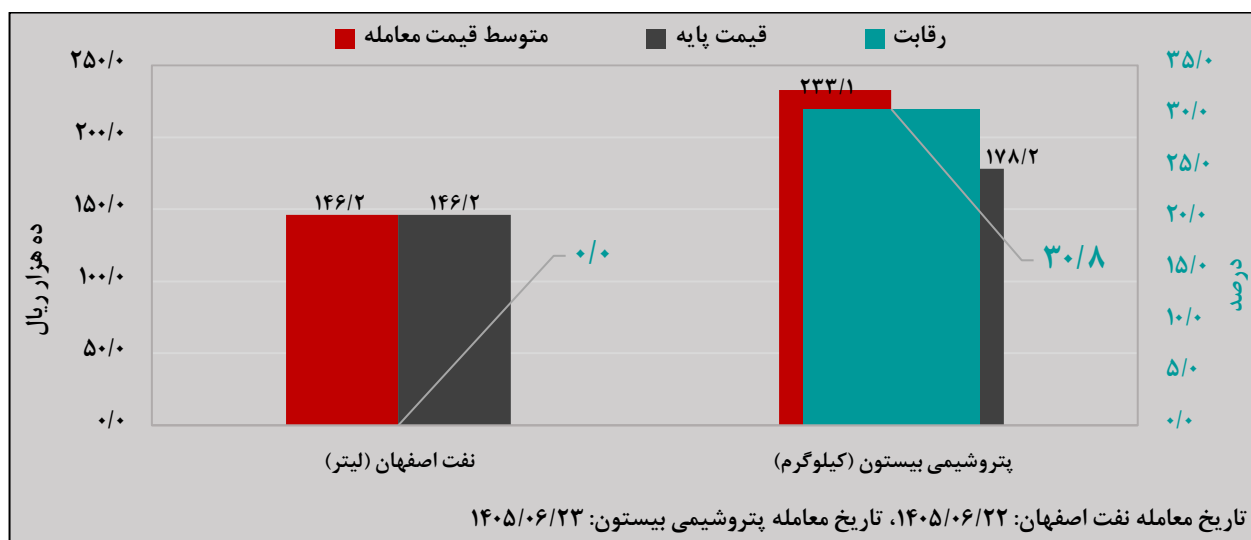
شکل ۱۵. وضعیت عرضه و تقاضای حلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: بورس انرژی ایران.

همچنین، مقایسه قیمت پایه و متوسط قیمت معاملات حلال ۵۰۳ در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که با وجود فشار تقاضا در هر دو عرضه، رفتار قیمتی دو عرضه متفاوت بوده است. حلال ۵۰۳ پالایش نفت اصفهان، با وجود شکل‌گیری فشار تقاضا، بدون رقابت قیمتی و در سطح قیمت پایه عرضه، معادل ۱۴۶ هزار و ۲۰۰ تومان به ازای هر لیتر (معادل ۱۸۸ هزار و ۶۵۰ تومان به ازای هر کیلوگرم)، معامله شد. در مقابل، حلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون با توجه به فشار تقاضا و محدودیت قابل توجه عرضه، با رقابت قیمتی بالای ۳۰/۸ درصدی همراه شد و در نهایت با نرخ ۲۳۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم در بورس انرژی معامله شد. بر این اساس، شدت فشار تقاضا و محدودیت عرضه در عرضه بیستون به شکل‌گیری رقابت قیمتی قابل توجه و افزایش نرخ معامله نسبت به قیمت پایه منجر شد، در حالی که در عرضه اصفهان، فشار تقاضا به افزایش قیمت نسبت به نرخ پایه منجر نشد.

شکل ۱۶. میزان رقابت قیمتی حلال ۵۰۳ به تفکیک تولیدکننده‌ها؛ هفته چهارم شهریور ۱۴۰۵

مأخذ: محاسبات نگارنده گزارش براساس داده‌های بورس انرژی ایران.

در مجموع، بازار حلال‌های پالایشگاهی در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ از تفاوت قابل توجه شرایط معاملاتی میان عرضه‌ها حکایت دارد. در بخشی از بازار، وجود مازاد عرضه یا کفایت نسبی عرضه موجب شد معاملات بدون شکل‌گیری فشار قیمتی انجام شود؛ در مقابل، در عرضه‌هایی که محدودیت تأمین با تقاضای بالاتر همراه شد، فشار بازار در قیمت معاملات منعکس شد. در این میان، حلال ۵۰۳ پتروشیمی بیستون با رقابت ۳۰/۸ درصدی، برجسته‌ترین رفتار قیمتی هفته را به ثبت رساند؛ در حالی که در سایر عرضه‌ها، شدت رقابت محدود یا صفر بود. بر این اساس، در هفته مورد بررسی، محدودیت عرضه در برابر تقاضای مؤثر، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده رفتار قیمتی حلال‌ها بوده است و هرچا این محدودیت شدت بیشتری داشته، فاصله قیمت معامله از نرخ پایه نیز افزایش یافته است.

۶. رافینیت

رافینیت طی هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد.

جمع‌بندی

بررسی معاملات مواد اولیه و خوراک‌های مورد نیاز واحدهای هیدروکربنی در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که بازار این گروه از محصولات از نظر وضعیت عرضه و تقاضا، الگوی یکسانی نداشته و میان محصولات و حتی مبادی مختلف عرضه، تفاوت قابل توجهی مشاهده می‌شود. در بخشی از بازار، محدودیت عرضه در برابر تقاضای مؤثر موجب شکل‌گیری کسری و افزایش فشار معاملاتی شده و در برخی دیگر، مازاد عرضه یا ضعف تقاضا بر روند معاملات غالب بوده است. از منظر قیمتی نیز شدت فشار تقاضا در همه موارد به افزایش قیمت منجر نشده و در برخی عرضه‌ها، علی‌رغم وجود کسری، معاملات در سطح قیمت پایه انجام شده است. بر این اساس، بررسی تفکیکی محصولات برای شناسایی نقاط اصلی فشار تأمین و رفتار قیمتی بازار ضروری است.

۱. نفتا

بازار نفتا در هفته چهارم شهریورماه با محدودیت در تعداد مبادی عرضه و نبود عرضه نفتای سبک همراه بود؛ به گونه‌ای که عرضه‌های انجام‌شده صرفاً به نفتای سنگین پالایش نفت آبادان و بلندینگ نفتای پالایش نفت بندرعباس محدود شد. هر دو عرضه با مازاد تقاضا و کسری عرضه مواجه بودند، اما این عدم توازن به رقابت قیمتی منجر نشد و معاملات در سطح قیمت پایه انجام گرفت. بنابراین، در این هفته، محدودیت دسترسی به خوراک و پوشش‌ندادن بخشی از تقاضا در بازار نفتا، بدون انعکاس مستقیم در افزایش قیمت معاملات، از مهم‌ترین ویژگی‌های بازار بوده است.

۲. MTBE

معاملات MTBE در هفته چهارم شهریورماه یکی از شدیدترین موارد عدم توازن میان عرضه و تقاضا را در میان خوراک‌های مورد بررسی نشان داد. عرضه این محصول صرفاً توسط یک تولیدکننده انجام شد و حجم تقاضا به مراتب از عرضه فراتر رفت؛ شرایطی که به شکل‌گیری رقابت قیمتی ۱۴۱/۲ درصدی و معامله محصول با نرخ ۸۳۳ هزار تومان به ازای هر کیلوگرم انجامید. بر این اساس، MTBE در این هفته با شدیدترین فشار هم‌زمان عرضه و قیمت در میان محصولات

مورد بررسی مواجه بود و محدودیت عرضه، اثر مستقیمی بر قیمت نهایی معاملات و هزینه تأمین این خوراک برای مصرف‌کنندگان داشته است.

۳. آیزوفید

آیزوفید در هفته چهارم شهریورماه هیچ عرضه‌ای در بورس انرژی ایران نداشت. بنابراین، در این هفته امکان ارزیابی مستقیم وضعیت تعادل عرضه و تقاضا یا رفتار قیمتی این خوراک در بستر بورس فراهم نبوده است. با توجه به نقش این محصول در سبد مواد اولیه واحدهای هیدروکربنی، نبود عرضه در دوره مورد بررسی به معنای عدم دسترسی به سازوکار معاملاتی بورس برای تأمین این خوراک بوده و در ارزیابی وضعیت کلی بازار خوراک باید به‌عنوان یکی از موارد فاقد عرضه مورد توجه قرار گیرد.

۴. آیزوریسایکل

بازار آیزوریسایکل در هفته چهارم شهریورماه با تفاوت محسوس شرایط تأمین میان دو مبدأ عرضه همراه بود. در حالی که عرضه پالایش نفت اصفهان با کسری قابل توجه و فشار بالای تقاضا مواجه شد و رقابت قیمتی را به همراه داشت، عرضه پالایش نفت تبریز با مازاد عرضه و ضعف تقاضا روبه‌رو شد و بدون رقابت در سطح قیمت پایه معامله گردید. این تفاوت نشان می‌دهد که صرف افزایش حجم عرضه در سطح کل بازار، الزاماً به معنای دسترسی متوازن مصرف‌کنندگان به خوراک نیست و نحوه توزیع عرضه میان مبادی، شرایط تحویل و ویژگی‌های تقاضا نیز در شکل‌گیری عدم تعادل بازار مؤثر است.

۵. حلال‌ها

بازار حلال‌های ۴۰۲، ۴۰۴، ۵۰۲ و ۵۰۳ در هفته چهارم شهریورماه الگوی متنوعی از شرایط عرضه و تقاضا را نشان داد. در حلال ۴۰۲، فشار تقاضا در عرضه اصفهان محدود بود و سایر عرضه‌ها در سطح قیمت پایه انجام شدند؛ حلال ۴۰۴ با مازاد عرضه و نبود رقابت همراه بود؛ در حلال ۵۰۲، شرایط دو عرضه اصفهان و بیستون متفاوت بود و تنها در عرضه بیستون رقابت محدودی شکل گرفت. در حلال ۵۰۳ نیز هر دو عرضه با کسری مواجه شدند، اما شدت محدودیت عرضه در بیستون به رقابت ۳۰/۸ درصدی منجر شد، در حالی که عرضه اصفهان بدون رقابت معامله شد. در مجموع، تفاوت شرایط عرضه در مبادی مختلف و شدت فشار تقاضا، عامل اصلی تفاوت رفتار قیمتی حلال‌ها در این هفته بوده است.

۶. رافینیت

رافینیت در هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ توسط هیچ شرکتی در بورس انرژی ایران عرضه نشد؛ از این رو، همانند آیزوفید، در این هفته داده معاملاتی برای ارزیابی نسبت عرضه و تقاضا و رفتار قیمتی آن در بورس وجود نداشته است. با توجه به قرار گرفتن رافینیت در میان مواد اولیه مورد استفاده واحدهای هیدروکربنی، نبود عرضه این محصول نیز در ارزیابی وضعیت دسترسی به خوراک و استمرار عرضه در هفته مورد بررسی قابل توجه است.

در مجموع، معاملات هفته چهارم شهریورماه ۱۴۰۵ نشان می‌دهد که مهم‌ترین چالش بازار خوراک واحدهای هیدروکربنی در این هفته، نه صرفاً سطح قیمت‌ها، بلکه نحوه دسترسی و توزیع عرضه در برابر تقاضای موجود بوده است. در محصولاتی مانند نفتا، MTBE و آیزوریسایکل، بخشی از تقاضای بازار به دلیل محدودیت عرضه بدون پوشش باقی مانده و در MTBE این عدم توازن به شکل‌گیری فشار قیمتی بسیار شدید منجر شده است؛ در مقابل، در برخی مبادی دیگر مانند تبریز در

آیزوریسایکل یا بخش‌هایی از بازار حلال‌ها، مازاد عرضه یا ضعف تقاضا مشاهده شده است. همچنین، نبود عرضه آیزوفید و رافینیت و عدم عرضه نفتای سبک، محدودیت تنوع و استمرار عرضه در سبد خوراک‌های مورد بررسی را نشان می‌دهد. بر این اساس، الگوی معاملات این هفته حاکی از آن است که برای ارزیابی پایداری تأمین خوراک واحدهای هیدروکربنی، توجه صرف به حجم کل عرضه کافی نیست و تداوم عرضه، تنوع مبادی تأمین، تناسب جغرافیایی و کیفی عرضه با تقاضا و میزان پوشش تقاضای مؤثر باید هم‌زمان مورد توجه قرار گیرد؛ چراکه در صورت تداوم تمرکز عرضه در برخی مبادی و عدم پوشش تقاضا، حتی در شرایطی که رقابت قیمتی در برخی محصولات شکل نگیرد، ریسک تأمین خوراک و فشار هزینه‌ای بر واحدهای پایین‌دستی همچنان پابرجا خواهد بود.

About us

The section of oil, gas and petro-chemistry is the up-most and first industrial vantage of the country and the pivot of the Economy of Iran. Regarding the importance of this section and the need for coordinating and organizing the most active people in the field of production and exporting oil, gas, and petrochemical products, some forethoughtful and job- makers in the private section of the country decided to come together to fight against the threats by using the opportunity of mass intelligence and potentials.

2023 Iranian Oil, Gas and Petrochemical products exports' association All Rights Reserved.

OPEX Publications

Website: <http://www.opex.ir>

Contact information: <http://www.opex.ir/en/aboutus/contactus>